

## Тема 5

# Класифікація рахунків бухгалтерського обліку

1. Загальні засади класифікації рахунків
2. Синтетичні та аналітичні рахунки: поняття, призначення будова
3. Узагальнення даних по рахунках в відомостях
4. Класифікація рахунків за призначенням і структурою

# Класифікація рахунків бухгалтерського обліку



# Клас 0. Позабалансові рахунки

Рахунок 01 "Орендовані необоротні активи"

Рахунок 02 "Активи на відповідальному зберіганні"

Рахунок 03 "Контрактні зобов'язання"

Рахунок 04 "Непередбачені активи й зобов'язання"

Рахунок 05 "Гарантії та забезпечення надані"

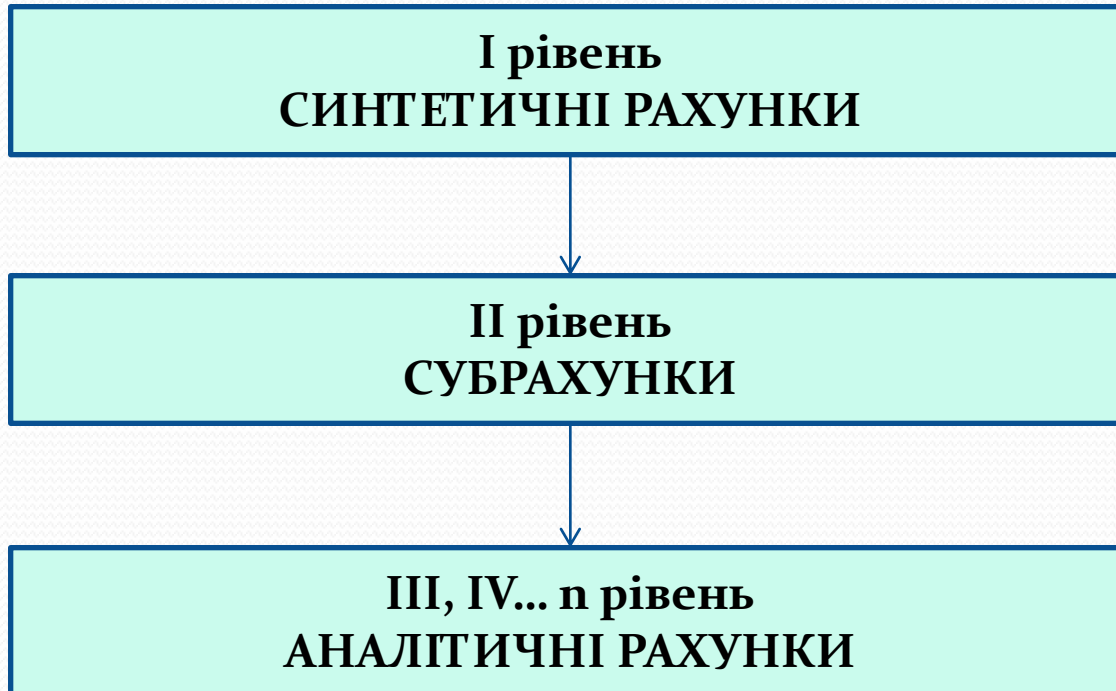
Рахунок 06 "Гарантії та забезпечення отримані"

Рахунок 07 "Списані активи"

Рахунок 08 "Бланки суворого обліку"

Рахунок 09 «Амортизаційні відрахування»

# Деталізація інформації на рахунках



Рахунки, призначені для  
узагальненого групування та обліку  
однорідних об'єктів бухгалтерського  
обліку у грошовому вираженні,  
називають **синтетичними**.

За допомогою синтетичних рахунків  
здійснюють **синтетичний облік**,  
який ведеться лише в грошових  
вимірниках.

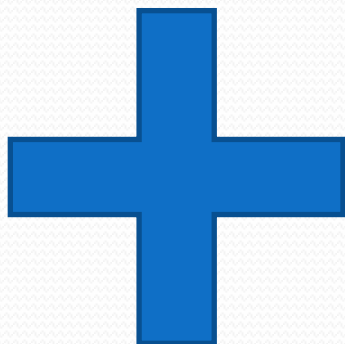
# БУДОВА СИНТЕТИЧНИХ РАХУНКІВ

Дебет

ДВОЗНАЧНИЙ код та  
назва активного рахунку

Кредит

Сальдо  
початкове (s')



Дебетовий оборот

Кредитовий оборот

Сальдо кінцеве (s'')

Дéбет

**ДВОЗНАЧНИЙ код та  
назва пасивного рахунку**

Крédит



Сальдо  
початкове (s')



Дебетовий оборот


Кредитовий оборот

Сальдо кінцеве (s'')



# Ознаки синтетичних рахунків

- Двозначний код, суворо визначений Планом рахунків
- Грошовий вимірник
- Узагальнена інформація, яка включається до фінансової звітності



**Субрахунки** — це рахунки,  
призначені для додаткового  
групування об'єктів в межах даних  
синтетичних рахунків.

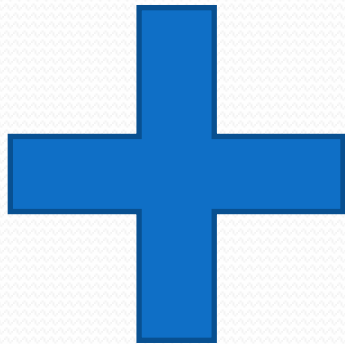
# БУДОВА СУБРАХУНКІВ

Дéбет

ТРИЗНАЧНИЙ код та  
назва активного рахунку

Крédит

Сальдо  
початкове (s')



Дебетовий оборот

Кредитовий оборот

Сальдо кінцеве (s'')

Дéбет

ТРИЗНАЧНИЙ код та  
назва пасивного рахунку

Крédит



Сальдо  
початкове (s')



Дебетовий оборот

Кредитовий оборот

Сальдо кінцеве (s'')

# Ознаки субрахунків

- Тризначний код, визначений Планом рахунків (можна додавати свої субрахунки)
- Грошовий вимірник
- Додаткове групування об'єктів в межах синтетичних рахунків

Рахунок 10 "Основні засоби" має такі субрахунки:

100 "Інвестиційна нерухомість"

101 "Земельні ділянки"

102 "Капітальні витрати на поліпшення земель"

103 "Будинки та споруди"

104 "Машини та обладнання"

105 "Транспортні засоби"

106 "Інструменти, прилади та інвентар"

107 "Тварини"

108 "Багаторічні насадження"

109 "Інші основні засоби"

На субрахунку 100 "Інвестиційна нерухомість" ведеться облік наявності та руху об'єктів інвестиційної нерухомості. На субрахунку 101 "Земельні ділянки" ведеться облік земельних ділянок.

На субрахунку 102 "Капітальні витрати на поліпшення земель" ведеться облік капітальних вкладень у поліпшення земель (меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші роботи).

На субрахунку 103 "Будинки та споруди" ведеться облік наявності та руху будинків, споруд, їх структурних компонентів та передавальних пристроїв, а також житлових будівель.

На субрахунках 104 "Машини та обладнання", 105 "Транспортні засоби", 106 "Інструменти, прилади та інвентар" ведеться облік відповідно машин та обладнання, транспортних засобів, інструментів, приладів та інвентарю. На субрахунках 107 "Тварини" і 108 "Багаторічні насадження" ведеться облік довгострокових біологічних активів, у тому числі багаторічних насаджень, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю, та плодоносних рослин, які пов'язані із сільськогосподарською діяльністю.

На субрахунку 109 "Інші основні засоби" ведеться облік основних засобів, які не включені до інших субрахунків рахунку 10 "Основні засоби".

Рахунки, які відкриваються в розвиток синтетичних рахунків (або субрахунків) для деталізації інформації про окремі об'єкти обліку називаються **аналітичними.**

**Облік, що ведеться на аналітичних рахунках, називається аналітичним.**



# Розрізи аналітичного обліку для товарно-матеріальних цінностей та нематеріальних активів

- *Найменування*
- *Вид*
- *Якість*
- *Місце зберігання та матеріально відповідальна особа*

# Приклад деталізації інформації

I рівень  
20 «Виробничі запаси»

II рівень

201 «Сировина і матеріали»

203 «Паливо»

205 «Будівельні матеріали»

207 «Запасні частини»

III рівень

2031 «Тверде паливо»

2032 «Рідке паливо»

2033 «Газоподібне паливо»

IV рівень

20321 «Бензин»

20322 «Гас»

20323 «Мазут»

IV рівень

203211 «А-76»

203212 «А-95»

203213 «А-98»

V рівень

2032121 «АЗС № 6»

2032121 «АЗС № 5»

2032123 «АЗС № 4»

# Структура аналітичного рахунку товарно-матеріальних цінностей та нематеріальних активів

Код та

Дéбет

назва активного рахунку, одиниця виміру

Крédит

Сальдо та № операції	Кількість	Ціна	Сума	Сальдо та № операції	Кількість	Ціна	Сума
Š							
Збільшення по рахунку				Зменшення по рахунку			
ДО		X		КО		X	
Š"							

# Структура аналітичного рахунку товарно-матеріальних цінностей та нематеріальних активів

Дéбет **2032121 «Бензин А-95 на АЗС № 5», літри** Крédит

Сальдо та № операції	Кількість	Ціна	Сума	Сальдо та № операції	Кількість	Ціна	Сума
<u>Ї</u>	1000	11,3	11300				
1)	100	11,3	1130	4)	900	11,3	10170
ДО	100	X	1130	КО	900	X	10170
<u>Ї"</u>	200	11,3	2260				

# Розрізи аналітичного обліку для рахунків розрахунків

- *Найменування контрагентів*
- *Номер і дата договору*
- *Місцезнаходження контрагентів*

# Структура аналітичного рахунку дебіторської заборгованості

Код та

Дéбет

назва активного рахунку

Крédит

Š

Збільшення по рахунку

Зменшення по рахунку

ДО

КО

Š "

# Структура аналітичного рахунку кредиторської заборгованості

Дéбет	Код та назва пасивного рахунку	Крédит
		§
Зменшення по рахунку		Збільшення по рахунку
КО		ДО
		§ "

# Приклад деталізації інформації

Д 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» К

	<b>₴ 6000</b>
3) 2000	1) 3000
4) 9000	2) 5000
	5) 8000
<b>ДО 11000</b>	<b>КО 16000</b>
	<b>S'' 11000</b>



631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» К

	<b>₴ 6000</b>
3) 2000	1) 3000
4) 9000	2) 5000
	5) 8000
<b>ДО 11000</b>	<b>КО 16000</b>
	<b>S'' 11000</b>

Д ТзОВ «Добродій» К

	<b>₴ 1000</b>
3) 2000	1) 3000
<b>ДО 2000</b>	<b>КО 3000</b>
	<b>S'' 2000</b>

Д ПрАТ «Світязь» К

	<b>₴ 5000</b>
4) 9000	2) 5000
	5) 8000
<b>ДО 9000</b>	<b>КО 13000</b>
	<b>S'' 9000</b>



- 
- Аналітичний облік основних засобів ведеться щодо кожного об'єкту окремо.

# **УВАГА!**

**Якщо синтетичний рахунок є активним, то і всі аналітичні рахунки, відкриті для його деталізації, також є активними.**

**Якщо синтетичний рахунок є пасивним, то і всі аналітичні рахунки, відкриті для його деталізації, також є пасивними.**

# Взаємозв'язок між рахунками синтетичного та аналітичного обліку

- сальдо на початок місяця за синтетичним рахунком має дорівнювати початковим залишкам аналітичних рахунків, відкритих до цього синтетичного рахунка;
- оборот за дебетом синтетичного рахунка дорівнює сумі дебетових оборотів за відкритими до нього аналітичними рахунками;
- оборот за кредитом синтетичного рахунка має дорівнювати сумі кредитових оборотів за відкритими до нього аналітичними рахунками;
- підсумкове сальдо за синтетичним рахунком дорівнює сумі підсумкових сальдо за відкритими до нього аналітичними рахунками.



**Оборотна відомість** являє собою зведення оборотів і залишків за рахунками за певний період часу.

# Оборотна відомість рахунків синтетичного обліку

Код рахунку	Назва рахунку	Залишок на початок звітнього періоду		Оборот за звітний період		Залишок на кінець звітнього періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
1	2	3	4	5	6	7	8
Разом							

# Оборотна відомість за синтетичними рахунками ТзОВ «Полісся» за лютий 2013 р.

<i>Рахунок</i>	<i>Сальдо на 31.01</i>		<i>Обороти за лютий</i>		<i>Сальдо на 28.02</i>	
	<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>	<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>	<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>
10 «Основні засоби»	712000	—	168000	90000	790000	—
20 «Виробничі запаси»	36000	—	144000	100000	80000	—
23 «Виробництво»	4000	—	100000	—	104000	—
30 «Каса»	2000	—	28000	—	30000	—
31 «Рахунки в банках»	98000	—	—	78000	20000	—
40 «Зареєстрований капітал»	—	817000	90000	168000	—	895000
60 «Позики банків»	—	20000	20000	15000	—	15000
63 «Розрахунки з постачальниками»	—	15000	15000	114000	—	114000
<b>Разом</b>	<b>852000</b>	<b>852000</b>	<b>565000</b>	<b>565000</b>	<b>1024000</b>	<b>1024000</b>

# Контрольні суми для оборотної відомості по синтетичних рахунках

- суми початкових сальдо по дебету активних рахунків = сумі початкових сальдо по кредиту пасивних рахунків (оскільки ці суми взяті відповідно з активу та пасиву балансу, де вони були рівні між собою) = валюті початкового балансу
- суми дебетових оборотів по всіх рахунках = сумі кредитових оборотів по всіх рахунках (що є наслідком подвійного запису);
- суми кінцевих сальдо по дебету активних рахунків = сумі кінцевих сальдо по кредиту пасивних рахунків = валюті кінцевого балансу

# Увага!

Оборотні відомості за аналітичними рахунками складаються окремо по кожній групі аналітичних рахунків, що об'єднуються синтетичним рахунком.



# Оборотна відомість рахунків аналітичного обліку для обліку розрахунків (в межах одного субрахунку)

Код рахунку	Назва аналітичних рахунків	Залишок на початок звітної періоду		Обороти за звітний період		Залишок на кінець звітної періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Разом							



# Етапи узагальнення даних бухгалтерського обліку

- підрахунок по всіх аналітичних та синтетичних рахунках дебетових та кредитових оборотів та виведення кінцевого сальдо;
- складання оборотних відомостей по аналітичних рахунках, та визначення підсумків в розрізі кожного показника відомості: початкових та кінцевих сальдо, дебетових та кредитових оборотів аналітичних рахунків;
- взаємна звірка даних аналітичного та синтетичного обліку. Розраховані на попередньому етапі підсумки порівнюються з аналогічними показниками синтетичного рахунку (вони повинні співпадати);
- складання оборотних відомостей по синтетичних рахунках, та визначення підсумків в розрізі кожного показника відомості: початкових та кінцевих сальдо, дебетових та кредитових оборотів аналітичних рахунків;
- складання балансу та інших форм звітності.



# Приклад

<i>№</i>	<i>Зміст</i>	<i>Д</i>	<i>К</i>	<i>Сума</i>
1	Одержано в касу кошти з поточного рахунку на господарські потреби	30	31	200
2	Видано з каси готівку підзвітній особі	372	30	200
3	Придбано МШП підзвітною особою	22	372	150
4	Повернуто в касу невикористані підзвітні суми	30	372	50
5	Сплачено з поточного рахунку податки до бюджету	64	31	1000

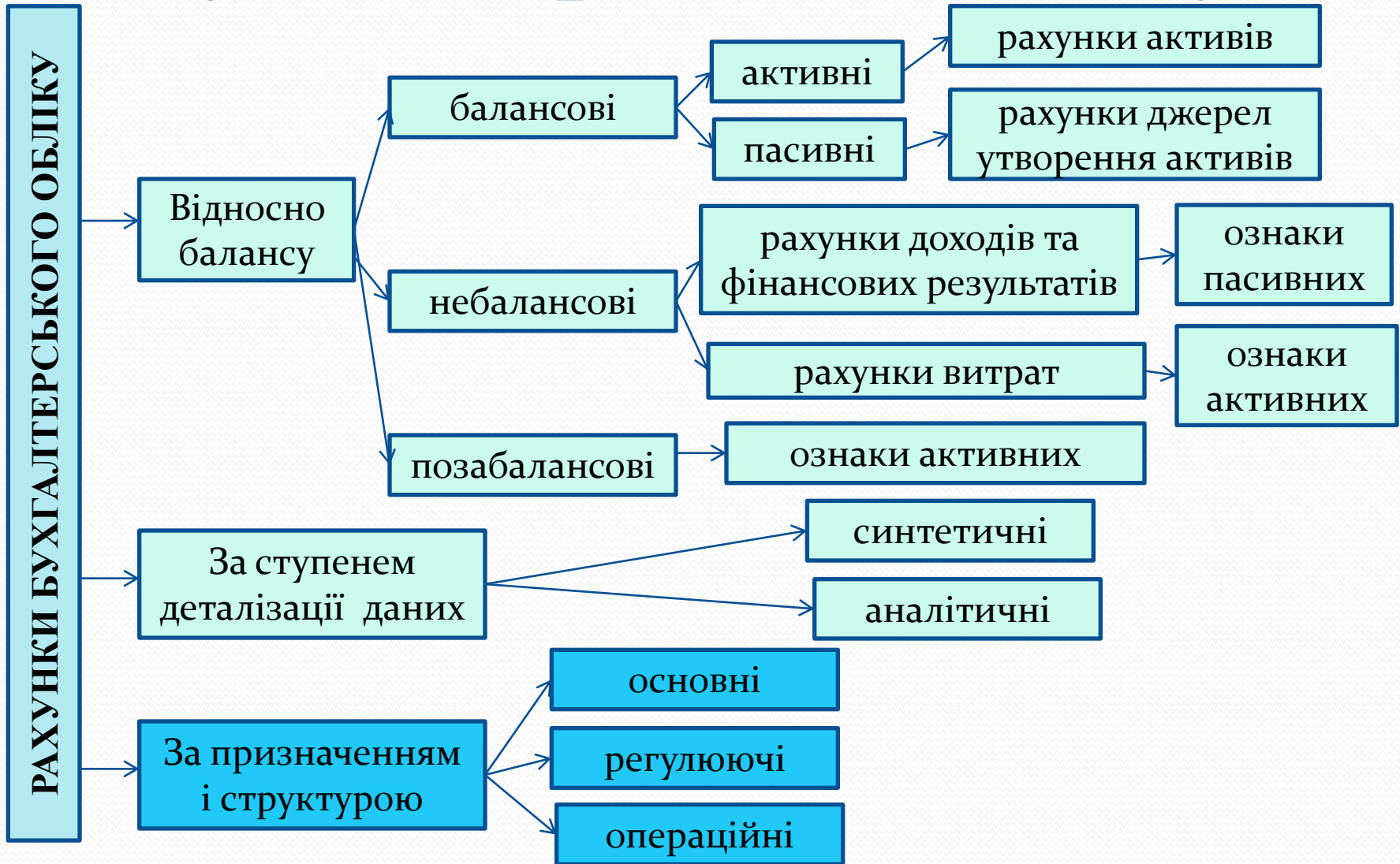
# Шахова відомість

Д \ К		Коди кореспондуючих рахунків за кредитом							Разом за дебетом
		30	31	372					
Коди кореспондуючих рахунків за дебетом	22			150					150
	30		200	50					250
	372	200							200
	64		1000						1000
									x
									x
									x
Разом за кредитом		200	1200	200	x	x	x	x	1600



## **5.4. Класифікація рахунків за призначенням і структурою**

# Класифікація рахунків бухгалтерського обліку





# Приклад

ТзОВ «Збруч» придбало комп'ютер за ціною 4000 грн.

**Відповідно, цей об'єкт відображено за дебетом рахунку 10 «Основні засоби» в сумі 4000 грн.**

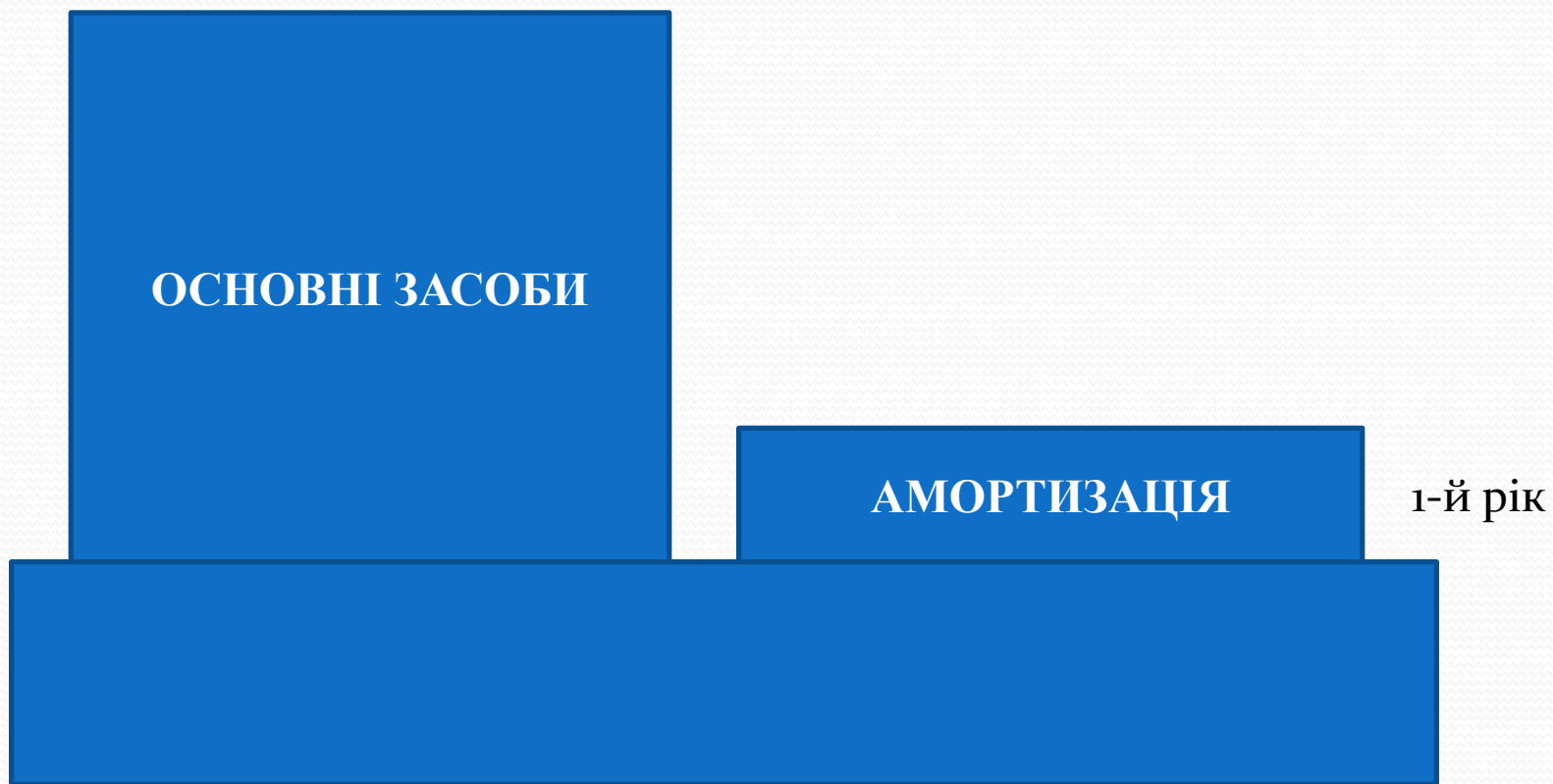
Використовували цей комп'ютер на підприємстві 4 роки. Чи буде його вартість через 4 роки теж 4000 грн.?



# ОСНОВНІ ЗАСОБИ



# Наслідки використання контрарного рахунку



# Наслідки використання контрарного рахунку



# Наслідки використання контрарного рахунку



The diagram consists of two vertical blue bars. The left bar is a single solid block labeled 'ОСНОВНІ ЗАСОБИ'. The right bar is a stack of four equal-height blocks, with the middle two labeled 'АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ'. To the right of the right bar, the years '1-й рік', '2-й рік', '3-й рік', and '4-й рік' are aligned with the four blocks respectively. A wide blue horizontal bar is positioned at the bottom, spanning the width of both vertical bars.

**ОСНОВНІ ЗАСОБИ**

**АМОРТИЗАЦІЯ  
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

4-й рік

3-й рік

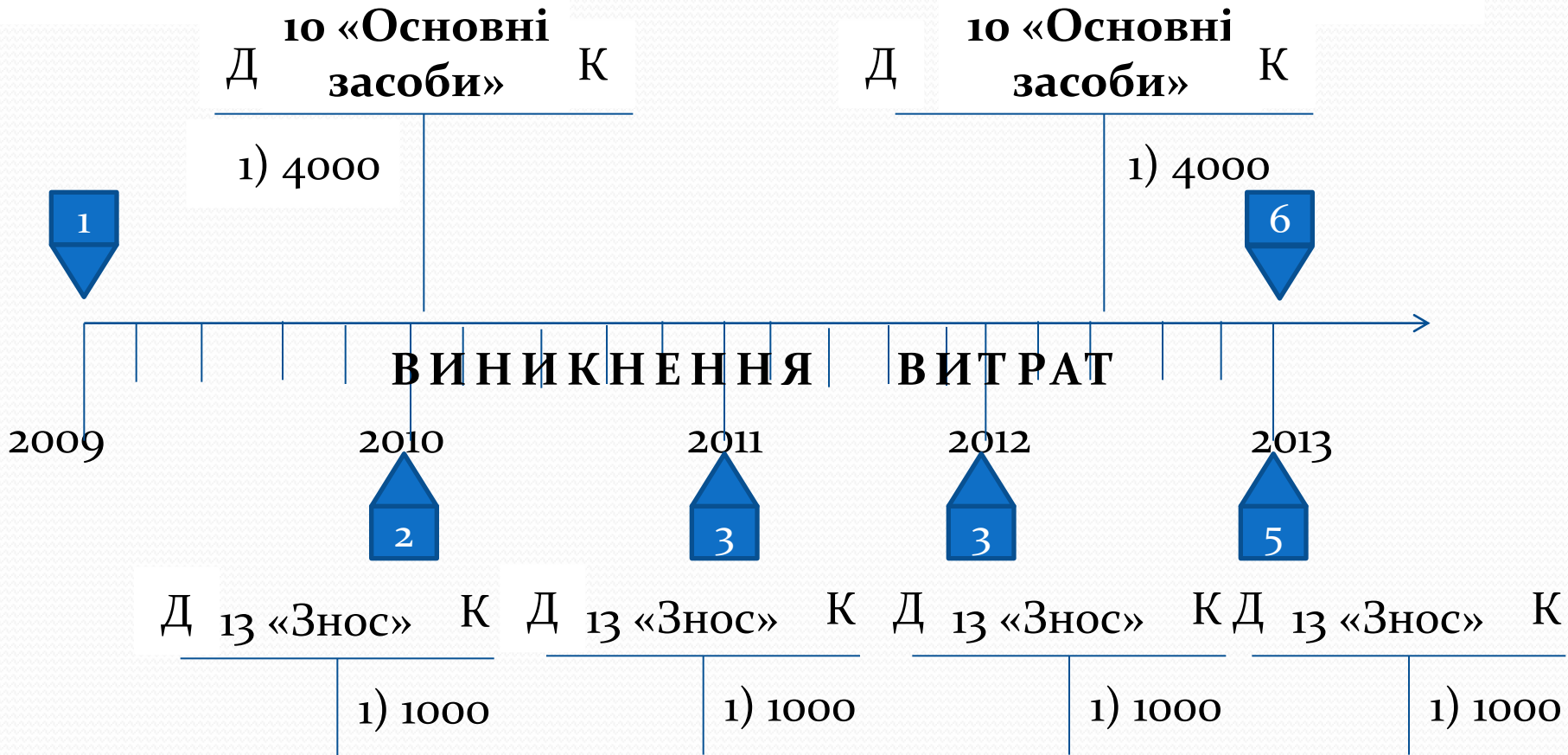
2-й рік

1-й рік



## Надходження основних засобів

## Списання основних засобів





# Приклад

**10 січня 2009 р.** Придбано комп'ютер у постачальника (акт приймання-передачі ОЗ)

Д 10 К 63 4000

**31 грудня 2009 р.** Нараховано амортизацію на комп'ютер, який використовувався в бухгалтерії (розрахунок бухгалтерії)

Д 92 К 13 1000

## Баланс ПАТ «Полісся» на 31 грудня 2010 р.

<b>АКТИВ</b>	
<i>Назва статті</i>	<i>Сума, грн.</i>
<b>Розділ І. Необоротні активи</b>	
Основні засоби	4000
Знос (амортизація) ОЗ	(1000)
<b>Разом</b>	<b>3000</b>

Надходження виробничих запасів

Списання виробничих запасів

20 «Виробничі запаси»  
Д К

20 «Виробничі запаси»  
Д К

1) 4000

1) 4000



2012

2013

**ВИНИКНЕННЯ  
ВИТРАТ**

# Приклад

**10 січня 2012 р.** Придбано борошно у постачальника (накладна)

Д 20 К 63 4000

**31 січня 2012 р.** Списано борошно на виробництво хліба (розрахунок бухгалтерії)

Д 23 К 20 1000

# Приклад

Зареєстровано статутний капітал ПАТ«Розмай» в розмірі 100000 грн. При цьому засновники реально внесли майна на суму 75 000 грн.

Таким чином, неоплачений капітал – 25 000 грн.

## Реєстрація статутного капіталу

Д 401 «Статутний  
капітал» К

S" 100000

46 «Неоплачений  
капітал» К

S" 25000

## Баланс ПАТ «Полісся» на 31 грудня 2010 р.

<b>Пасив</b>	
<i>Назва статті</i>	<i>Сума, грн.</i>
<b>Розділ І. Власний капітал</b>	
Зареєстрований капітал	100000
Неоплачений капітал	(25000)
<b>Разом</b>	<b>75000</b>

**Регулюючі (контрарні) рахунки** - рахунки, призначені для уточнення сум, відображених на основних рахунках (від латинського *contra* - проти).

**Контрактивний рахунок** - рахунок призначений для уточнення показника основного активного рахунку.

**Контрпасивний рахунок** - рахунок призначений для уточнення показника основного пасивного рахунку.





# Контрарні рахунки (назви вписує студент)

- 13
- 285
- 38
- 442
- 45
- 46

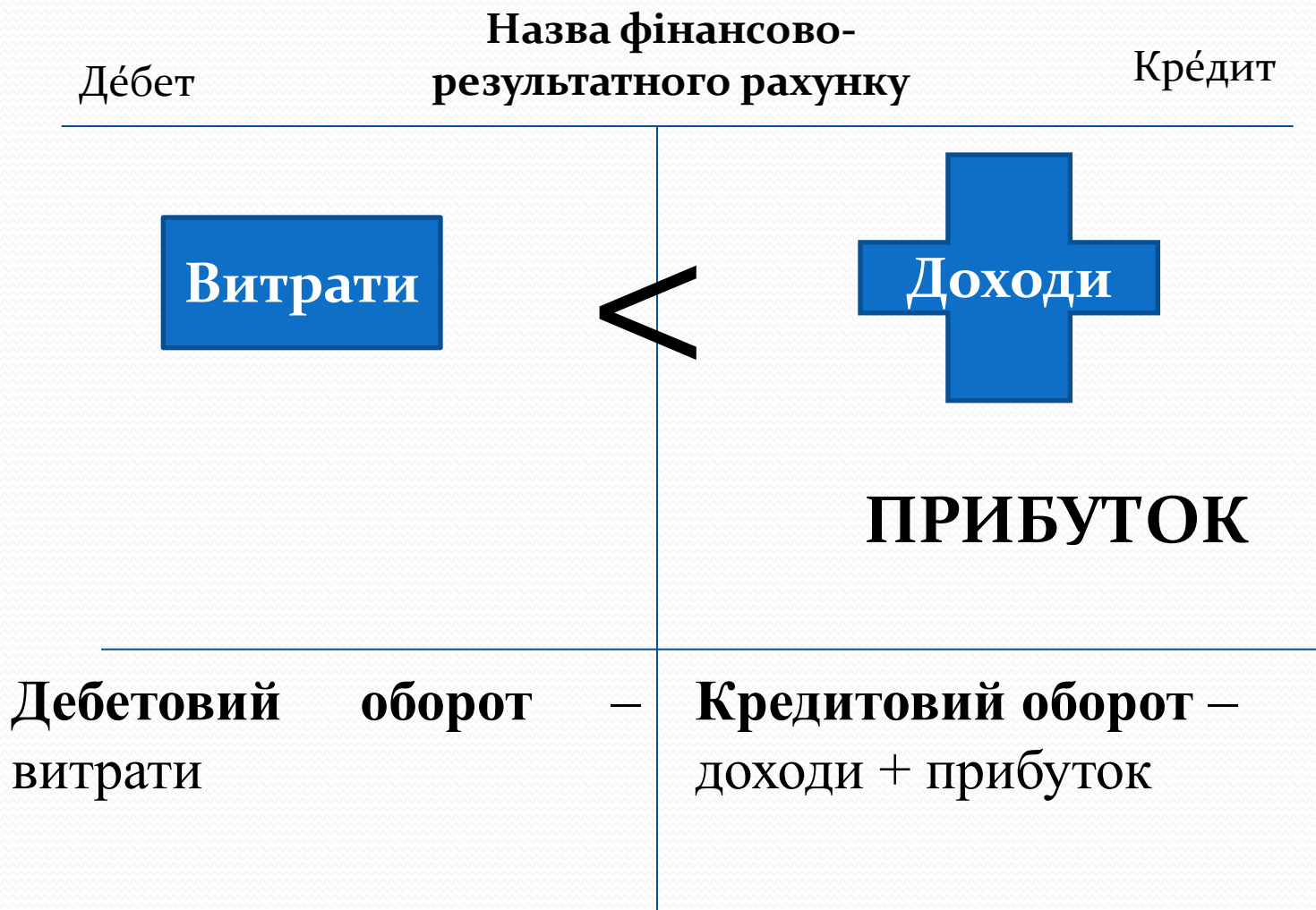
# Операційні рахунки (назви вписує студент)

- 91
- 39
- 69
- 47

Дéбет	Назва калькуляціонного рахунку	Крédит
<u>Ŝ наявність витрат за незакінченим процесом</u>		
		
<b>Дебетовий оборот</b> – витрати на виробництво, придбання, доведення до стану, придатного до використання		<b>Кредитовий оборот</b> – списання собівартості готової продукції, введення в експлуатацію необоротного активу
<u>S'' наявність витрат за незакінченим процесом</u>		

# Калькуляційні рахунки (назви вписує студент)

- 23
- 24
- 15



Дéбет	Назва фінансово-результатного рахунку	Крédит
<div data-bbox="285 449 602 596" style="background-color: #0056b3; color: white; padding: 10px; text-align: center;">Витрати</div>	$>$	<div data-bbox="1066 378 1406 654" style="background-color: #0056b3; color: white; padding: 10px; text-align: center;"> <div style="font-size: 2em; margin-bottom: 5px;">+</div>           Доходи         </div>
<b>ЗБИТОК</b>		
<b>Дебетовий оборот</b> витрати + збиток	$-$	<b>Кредитовий оборот</b> – доходи

# Фінансово-результатні рахунки (назви вписує студент)

- 79